

DÜN DEN BUGÜNE MÜSLÜMAN KİMLİĞİ

Hepiniz tatlı tatlı, kardeş kardeş geçinin.
Allah kusurlarınızı affetsin.

Şimdi derse başlarken, unutturum belki, derste başlamadan, dün öğrendiğim iki hadiseyi size arz etmek isteyeceğim. Misafir geldi. Fatih'in şeyhülislâmı olan Akşemseddin Hazretleri'nin 18. torunuyum diyerek kendisine takdim etti bize. Fatih hakkında ve Akşemseddin hakkında bir eser hazırlamakla meşgul. Bu eserini vaktiyle de bir İngiliz tarihçisi yazmış. Tarihçisi yazmış. İngiltere'de duruyor. Bu okumuş onu, İngiltere'ye gitmiş. İngilizcesi de var. Okumuş tarihini. Birçok malumatlar, kusurlu yerleri olmakla beraber birçok malumatlar da almış. Şöyle bir şey dedi, Fatih tabi zapt etmiş orasını, camisini de oraya kurmuş. Kurduktan sonra külliyesini de etrafına yapmış. Her bir hocasına bin akçe, her bir hocasına bin akçe tahsis etmiş. Dedi ki o efendi, bu dünyanın hiçbir yerinde görülmuş bir şey değildir. Hiçbir devlet bu kadar maaş-ı tahsisatı hiçbir hocasına vermemiştir. Ne profesörüne verebilmiştir, ne başka bir şeyine

verebilmiştir. Fatih bunu neden yaptı bu kadar?

Fatih'in ilme olan rağbetini gösteriyor ki.

خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

Hayruküm men tealleme'l-Kur'ane ve allemehû. Bu Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in gayet güzel, veciz bir hadîsidir. İki kelimededen ibaret. *Hayruküm men tealleme'l-Kur'ane ve allemehu.* Bu, İslamiyet'in hem esasını teşkil eder, hem cihanın esasını teşkil eder. Allah'ın kitabını okuyup, öğrenip, okutmak. En efdal olan bir şey. E bunu kim yapar?

Medreseler yapar. Kurdu medreseleri. Hocalarını da tayin etti. Onları müreffeh bir hayata kavuşturmak için, kimseye el açmasın, kimsede gözü kalmasın, kimseyi efendim, kimseden olmasın, bin lirada size aylık. Akçe bin lira yani. Bugün akçe dediğim zamandan bir akçeyle bir ev geçiniyor. O akçe devrinde bir akçeyle bir ev geçiniyor. Bugün bir lirayla bir insan geçinemez. Bugün bir lirayla geçinmenin imkânı yok. Fakat bugün akçe üç pul oluyor. Üç pul, üç çeşit eşya alır. Etini alır, yağını alır, balını alır, zembilini doldurur, dönersin evine. Allah! Öyle bir devir.

Arkasından dün bir misafirim daha geldi. Ben bu bin akçeye akıl erdiremedim. O dedi ki, bunu ben hesapladım dedi. Günde dedi, altı yüz elli liraya yapıyor dedi. Günde 650lirayı vermek mesele. O gelen profesör efendiye dedim ki akçe hakkında malumatınız var mı? Bir de akçe ne kadar paradır? Dedi ki 40 akçe bir kuruş eder dedi. Bizim kuruşlarımız vardı ya hepimizin bildiği. Bu kuruş 40 akçe bir kuruş edermiş. Bir hesap yaptım ben. 25 kuruş yapıyor. Bu daha makul geldi. 25 kuruş yapıyor. Yirmi beş kuruşta 200 lira yapıyor. 200 lira. Çünkü 25 kuruş 100 kuruş olursa bugün altın 800 lira diyorlar, bilmiyorum dün öyle diyorlardı ama bugün de öyle mi bilmem. 800 lira. 800 liranın yarısı 400, 400'ün yarısı yevmiye 200 lira veriyor. O gün. Bugünkü etin kilosu kim bilir ne kadar? Ekmeğin kilosu kim bilir ne kadar? Yani bolluğun devri. Her şey çok ucuz. O zamanken 200 lira yevmiye veriyor. İki yüz lira. Bu benim gözüme tabi büyüdü. Büyürken, Abidin Paşa diye bir paşamız var ya, Mesnevî tefsiri vardır. Birçok eserleri de vardır. Kasîde-i Bürde'nin şerhi de vardır Abidin Paşa'nın. Orada okumuştum ki, ama bizim Paşa Bursa'ya vali olduğu vakitte maaşı 100 liraya

geçmiş. 100 lira maaşla Bursa valiliğine terfian gelmiş. Zaman geçmiş, Diyarbakır valiliğine 200 lirayla, 20.000 kuruşla diyor ki 200 liraydan, 200 lirayla oraya tayin edilmiş. 200 lira, 20.000 kuruş. 20.000 kuruş olunca akçe onun yanında az kaldı. Yani, ilme olan rağbetten bir numune gösterirken size, ulemânın bugünkü halini size bırakırım. Onun kendiniz halledersiniz.

İkinci bir şey olarak da Profesör Efendi birçok malumatlar bize izhar ederken, bir sorgu da ben yaptım ona. Dedim ki, efendi, Sa'd b. Ebû Vakkās hazretleri, sekiz bin askeri varmış. Acem ordusunun iki yüz bin askeriyle beraber filleri de meşhur. Bu koca orduyu nasıl yendi dedim. Bu koca orduyu sekiz bin kişilik askeriyle nasıl yenebildi? Buna ne dersiniz dedim. Ha dedi, maşallah. Tetebbuatı da var demek. Dedi ki, o devirde insanlar ilmi bırakmışlar. İلمي bırakmışlar. Cehalet istila etmiş ortalığı. Şimdiki gibi dedi. Nasıl dedim?

Ee, senin bu kitaplarını kim okuyacak dedi. Senin bugünkü bu kitaplarını kim okuyacak, doldurmuşsun burasını dedi. Kim okuyacak bunları sorar mısınız, dedi. O zaman dedi, kitaplar böyle hale geldi, okuyucu

kalmamış ortada dedi. İlimsizlik almış görmüş demek ki. Cenâb-ı Hak onları terbiye içinde, Arap ordusunu bunlara musallat kıldı. Fakat fil, toptan korkmaz, tüfekten korkmaz. O zaman top tüfek de yok zaten ortada. Oklar tesir etmiyor derisine. Derileri şey gibi, çelik gibi. Fakat Arap atıcıları mahir olduklarına fillerin gözlerini nişanlıyorlar ve bir taraftan da kolanlarını kesiyorlar. Kolanlarının üzerindeki tank tabir edilecek şekildeki şeyler yuvarlanıyor. Yuvarlanınca bir de ürüyor. Zaten de gözü kör olmuş. Başlıyor kaçmaya. Kendi ordusunu kendis yenerekten, pabuçlarını terk ederekten kaçıyorlar. Ordunun yenilmesi, dinlerini bıraktıkları ve ilme rağbetsizliklerinin neticesidir, dedi. Dinlerini bırakmaları ve ilme olan rağbetlerinin terki neticesinde 200 bin ordu 8 bin asker önünde kaçacak yer bulamadı. Allah kusurlarımızı affetsin.

Onun için aziz kardeş! Bunları sana duyurmak isterken en güzel senden ricam, senin ceddinden sana miras olarak gelen dine dört eliyle sarılıp, bu din Allah'ın dindir, ceddinin dini de değil, Allah'ın dinidir. O Allah'ın dine sarılıp orada durursan, o şiddetle gelecek fırtına sana hiç gelir. Çünkü

arkanda Allah var, Resûlullah var. Allah ve Resûlullah'a dayanan kuvvetler hiçbir zaman yenilmez. Onun için senden rica ederim, hiçbir şeye kulak asma, Allah'ın dinine iyi sarıl, kitabına iyi sarıl. Öyle, hem ben nefsimin arzularını tatmin edeyim, hem de Müslüman olayım, böyle şey olmaz. Hem nefsimin arzularını tatmin edeyim, dansa gideyim, baloya gideyim, denizlerde efendim. Sonra da ilk safta ön tarafa geçeyim müslümanlığı da kimseye vermeyeyim. Bunu müslümanlık kabul etmez böyle şeyi. Allah cümlemizi affetsin.

Şimdi, der misin ki sen zani gavur mu oldu? Zani, zina ederken gavur olur mu? Akâid kitabımız var. Hayır, zani zina etmekle gavur olmaz. Müslümanlık nasıl Lâ ilâhe illallâh diyerekten içeriye indiyse, bunun zıttı olan küfrü kabul etmedikçe insan gavur olmaz. Gavurluk da kolay değil. Binânaleyh gerek zina etsin, gerek hırsızlık etsin, gerek içki içsin. O zaman iman olduğu halde yapamaz mı? İmanı çok zayıftır da onu artık yaptı işte. Ama gavur olmaz yine. Burada mümin olarak yapmaz dediği, kâmil bir mümin bu işleri yapmaz. Olgun müslüman bu işleri yapmaz. Onun içindir ki, devr-i saâdetten sonra bir devir geldi. Tabi

her Şey böyle değil mi insanlar bak gençlik hali oluyor mu üzerinde? Gençlik devri çok kvi. Sonra ihtiyarlık devri geliyor. O kuvvet elden tabiatıyla gidiyor. Zayıflıyor vücutlar. Binânaleyh her Şey böyle. İslamiyet de bir müddet sonra başladı zafiyet göstermeye. O zaman bunu gören büyükler, tarikatlara ihdas ettiler. Dediler ki yahu bu olmaz böyle. Müslümanın ayakta sağlam durabilmesi için tarikatlara ihtiyaç var. Ama o tarikatlar zaten Resûlullah'ın zamanında var idi. Resûlullah onların baŐlarıdır. Ashb-ı kirm da onların baŐlarındadır, ilerindedir. O zamanın tarikatın kendisi mevcut idi bilfiil, bilfiil. Sonra inkırat tabi zaman itibariyle bozuluyor. Fakat işte ikinci bir iktizasıyla adı tarikat olaraktan meydana ıktı. Yoksa yani yine İslamlığı sıkı tutmak gayesiyle birleŐilmiŐ bir cemiyetlerdir. Bu cemiyetlere mensup olan müslümanların hiçbirisinde görülmemiŐtir ki zina etsin. Hiçbirisinde görülmemiŐtir ki iki içsin. Hiçbirisinde görülmemiŐtir ki hırsızlık yapsın. Neden?

Salbet-i dnyyeleri vardır. Salbet-i dnyyeleri olduklarından Allah'ın yasaklarına kolaycacık kapılmazlar. Rzgrlar, gelen rüzgâr

nereden gelirse gelsin, Allah'a sarılmıştır, peygamberine sarılmıştır. Bunlardan Allah korur onları. *Ya'simukellah*, Allah peygamberini nasıl koruduysa, ona sıkı sarılanları da aynı şekilde korur.

وَاللَّهُ يَعِصُكَ مِنَ النَّاسِ¹

Va(A)llâhu ya'simuke mine'n-nâs.

Âyet-i keriminde Allah, peygamberi *celle celaluhu sallallahu aleyhi ve sellem*'i nasıl koruduysa ki, o zamana kadar Resûlullah'ın kapısında bekçi askerler dururdu, muhafızlar durdu. Bu âyet indikten sonra onların hepsine gidin evlerinize dedi. Bırakın beni yalnız. Çünkü koruyucum Allah. Emir geldi. *Va'llâhu ya'simuke mine'n-nâs.*

Binânaleyh her mümin ki Rasûlullah'a sıkı sarılmıştır, Allah'a sıkı sarılmıştır, onu da aynı şekilde Allah korur. E Allah'ın ko ruduğu bir adam da böyle edepsiz yerlere gidip de bu fenalıkları irtikâp edemez. E bugün görüyoruz Müslümanların halini. Her çeşit boyaya giriyorlar işte. Dansa gider, baloya gider, efendim denizlere gider, kumarhanelerden

---

¹Mâide Suresi 67.

çıkılmaz, meyhanelerden çıkılmaz filan. Gelir musalla taşına da Ahmet'in ruhu için hadi Allahu Ekber namazını da kılarız.

Allah kusurlarınızı affeylesin. Onun için senden ricamızdır kardeşler, tekrar tekrar müslümanlığa iyi sarılın. Müslümanlığı kimseye bırakma. Babandan, dedenden sana miras olarak geldi. Biz mirasın kıymetini pek bilmeyiz. Mirasçılar malları alırlar, çabucak har vurup harman savururlar. Ama bu öyle değil. Bu dedelerimizden nasıl bize miras geldi ama bu mirası aynı şekilde biz de evlatlarımıza intikal ettirmek mecburiyetindeyiz daha iyisiyle, daha üstünlüğüyle.

Bursa'mızda kaplıca mevki var, bilirsiniz. Bu kaplıca mevkiinde bir müezzin efendi beni kaplıcasına davet etti. Buyur hoc efendi dedi, bizim kaplıcada da bir yıkan dedi. Girdik, yıkandık. Bu koca kaplıca senin eline nasıl geçti dedim. Bu kaplıca'yı ele geçirmek, milyoner olmak lazım insanın. Kolay bir şey değil ki. Dedi ki, efendi bu kaplıcalar filan paşanın dedi, şu mıntıka dedi. Filan paşanın dedi. Paşa Hazretleri de sabahleyin körüğüne biner, körük devri, arabası, at arabası, Cami-i Kebir'e namaz kılmaya gider. Ama çocukları mahal

edep, kumarbaz çıktılar, bu güzel canım malları bedavaya sattılar, bize de bu hisse düştü dedi. Müslüman olmak kolaydı, çocukları Müslüman olarak yetiştirmek başka marifet. Müslüman olmak yaşamak başka, evladını da Müslüman olarak yetiştirmek ayrı bir nimet.

Onun için, *Hayruküm men tealleme'l-Kur'ane ve allemehu*. En hayırlıdır Kur'an'ı öğrenen, okuyan başka. Okumak lafızdır. Lafzını okumanın fazileti ayrı. Fakat öğrenmek ve öğretmek meselesi var. Manasına aşına olmak, ondan sonra onu başkalarına aktarmak meselesi var.

Yine sana ben bu efendinin sözünü naklen söyleyeceğim. Dedi ki, bizde vaktiyle medreseler devri vardı, her şey çok güzel yolundaydı. Sonra onlara biz itibar etmedik, Avrupavari tahsillere döndük, dedik ki işte mühendis efendi var yanımızda, bu da kendisi de mühendis, mühendis olmasıyla beraber dedik ki bu mühendisler işte gittiler Avrupa'ya. O motor işletmek, buharı çeliğin içerisinde sıkıştırarak harekete getirmek meselesini. Gittiler ama boş geldiler dedi. Hiç birisinin bir şey yapabildiği yok dedi. Doktorlara çattı. Doktorlar da doktor oldu ama dedi, bütün ecza

şeyleri sırf Avrupalıların. Bizim o eczacılıktan nasibimiz yok. Eskiden dedelerimiz ottan kökten bir şeyler yaparlardı. O da kalktı ortadan. Onlara da şöyle biraz çataraktan. Uzun dersler verdi. Okumak tabiat ile hangi ilim olursa olsun Çin'e kadar gideceksin, okuyacaksın. Ölene kadar çalışacaksın, okuyacaksın. Okumak için bu kadar fırsat verilmiş dinimiz de. Fakat dinini bırakmamak şart ile dine sahip olmak şart ile dine hâkim olmak şart ile. Hâlbuki bizim Avrupa'ya giden gençlerimizin çoğu dinlerini unutuyorlar, hatta orada utanıyorlar bir de. Utanıyorlar da onların kiliseye gidişlerini görüp de bizim de bir şey bilmediğimizden dolayı bir de kendilerine utanç geliyor. Başlıyorlar buradan eserler, kitaplar istemeye. Öylelikle de olmaz tabii. Sonra bir acı tarafı daha var. O gavurlar da gördükleri âdat-ı ananeyi hoşlarına gidiyor. Getiriyorlar bizim memleketimize, bize de aşılardan. Onların âdat-ı ananeleri da bizim malımız gibi artık onlara sarılıyoruz bizde. Ki bu bizim ecdadımızın bize bıraktığı miraslar tabiatıyla unutuluyor, yenilikleri yerine gelirken bizde de asalet-i diniye bakıyorsun, zaafa uğruyor. Ondan sonra birçok

inkırazlar baş göstermiş. İnkırazların baş gösterdiği devirler. Bu ecdadımızın Fatih'i ele aldık. Dedi ki Fatih, İstanbul'u fethederken, o topu yaparken, bu yakıcı aletleri icat ederken, gemisini karadan yürütürken, gemisini karadan yürütürken, onun evladı bugün Avrupa'ya el açıyorsa şunu bunu istesin, olur mu dedi, yakışır mı dedi. Yakışır mı dedi.

Allah kusurlarımızı affetsin.

a. İslam'ın Rehberliğinde Kalp, Dil ve Komşuluk Hakkı

لَا يُسْبِغُ الْعَبْدُ الْوُضُوءَ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ
ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ

Lâ yüsbiğu'l-abdü'l-vüdûe illâ ğaferallâhu lehû mâ tekaddeme min zenbihî ve mâ teahhara. Cenâb-ı Hakk'ın bize ne kadar büyük lütufları vardır. Biliyor Cenâb-ı Hak bizim halimizi.

Aciziz ve beşeriyet itibarıyla çok hatalar kusurlar, her an etmekteyiz. Binânaleyh, onun için bize İslâm'ın güzel nimetleri, evvela imandan sonra bir abdest alırız, namaza girmek için. İşte bu abdesti aldığımız vakitte bile Cenâb-ı Hak bütün günahları üzerimizden

atıyor. Bütün günahları üzerimizden atıyor. Günah-ı kebar olmamak şartıyla.

İllâ ğaferallâhu lehû mâ tekaddeme min zenbihî ve mâ teahhara. Hem gelmişini hem geçmişini affediyor. İşte hacca gidiyoruz. Niçin? Orada geçmiş bütün günahlarımız siliniyor diyerekten. Efendi abdestini al, yine siliniyor günahların. Sen yalnız beş vakit namazına devam et. Hem vücudun sıhhatli olur, kuvvetli olur, rahat edersin, asabın yerine gelir, sinir olmazsın hem de Allah'ın emrini yerine getirmek suretiyle de günahlarının da silinirsin.

Şimdi ileride bir hadîs-i şerîf gelecek. Bütün hastalıklarınızın yegâne sebebi günahlarınızdır diyor. Hastalıklar çeşit çeşit geliyor, doktor aciz bugün, onları bulup çıkarmaktan. E ne yapsın? Sebebi?

Allah, eğer affetmezse hiç dondurulacak* halimiz kalmayacak yani. Onun için hem bize yakışan tövbe istiğfarları çok yapıp, salât ü selâmları çok yapıp, günahlardan mümkün mertebe kaçınmak, sağlam yaşamak istiyorsak, rahat yaşamak istiyorsak.

Kâle ricâlü isnadihi sikatün an Osman. Bunun ricali, bu hadisi nakleden büyükler, hep

müstakim kimselerdir diyor, mutemed kimselerdir. Şimdi derdimizin bir büyüğü daha geldi bak.

لَا يَسْتَقِيمُ إِيمَانُ عَبْدٍ حَتَّى يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ وَلَا
يَسْتَقِيمُ قَلْبُهُ حَتَّى يَسْتَقِيمَ لِسَانَهُ وَلَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ
حَتَّى يَأْمَنَ جَارُهُ بَوَائِقَهُ

Lâ yestekîmü îmânü abdin hattâ yestekîme kalbühû. İnsanın gönlü temiz olmadıkça, sağlam olmadıkça imanı dürüst olmaz. *Lâ yestekîmü îmânü abdin.* Hiçbir abdin imanı doğru olmaz, müstakim olmaz. *Hattâ yestekîme kalbühû.* Kalbi doğru olmadıkça. Kalbi Allah biliyor. Senin vücudun doğrudur, boyun doğrudur, enin doğrudur ama işin içi olan kalp, bozuk olursa onun imanı iman olur mu ya?

Ve lâ yestekîmü kalbühû. Kalbi de bunun doğru olamaz. Doğru bir kalp sahibi olamaz. *Hattâ yestekîme lisânühû.* Doğru sözleri söylemedikçe, doğruyu söylemedikçe kalbin doğru olmasına imkân yok. İnsan işine geldiği gibi burada yalan kıvırır. Burada yalan kıvırır, burada menfaati için konuşur, burada şunun için konuşur, bir sürü lafları, yalanları söyler de kalbin bu lafları, o şeytani bir laftır. *Ve lâ*

yestekîmü kalbühû hattâ yestekîme lisânühû.
Dili doğru olmadıkça, yani dili doğru olmadıkça kalbi doğru olamaz.

Ah ah, Allah kusurlarımızı affetsin.

Ve lâ yedhulü'l-cennete hattâ ye'mene câruhû bevâikahû. Komşusu şerrinden emin olmayan adam cennete de giremez.

Demin profesör efendi buraya da temas ederekten eski müslümanların komşularına olan riyeti, hürmeti, saygıyı gösterirken naklederim ki; Hz. büyüklerimizden birisi kurban kesmiş yahut bir et kesmiş, hayvan kesmiş de yanındaki komşusu Yahudiymiş, hanıma tekrar tekrar tembih ediyor ki, hanım komşu, Yahudi komşunun hakkını unutma ha! Yahudi komşunun hakkını unutma ha! Derken müslüman kardeş bugün müslüman kardeşinden haberi bile yok. Herkes apartmanda çekilmiş, kendi keyfinde. Sağındakinden de haberi yok, solundakinden de haberi yok. Aç, ölmüş, tok ölmüş. Orası ayrı bir mesele.

Onun için *ve lâ yedhulü'l-cennete hattâ ye'mene câruhû bevâikahû.* Daha ondan daha zulüm var mıdır ki, komşun birçok ihtiyaçlar içerisinde kıvranırken, sen bu bacaklarını uzat

da rahatına bak yat uyu. En büyük zulüm, işte komşunu gözetmiyorsun. Bak, zaruret içerisinde kıvranıyor adam. Hastalık içerisinde, yoksulluk içerisinde, onun elinden tutmak yegâne borcumuzken, bu borcu yapmadığımızdan dolayı zalimler arasına girmek işte o kadar. Zalim olmak için onu bunu dövmek, onu bunu vurup kırmak lazım, gelmez ki. İşte o da bir zulümdür. Onun için, *ve lâ yedhulu cenneh*. Cenâb-ı Peygamber ne güzel söylüyor. Cennete girmek istiyorsanız, komşularınızın hakkına riayet edin. Komşunun hakkına riayet ederken, her müslümanın hakkına riayet, yine boynumuzun borcudur.

Bak altında yine diyor ki:

لَا يُسْتَعْمَلُ رَجُلٌ عَلَى عَشْرَةٍ فَمَا فَوْقَهُمْ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ مَغْلُوبَةً يَدَاهُ إِلَى عُنُقِهِ فَإِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَكَ
عَنْهُ وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا زِيدَ غُلًّا إِلَى غُلِّهِ

Lâ yüste'melü racülün alâ aşeratin fe mâ fevkahüm, illâ câe yevme'l-kiyâmeti meğlûleten yedâhü ilâ 'unühîhî. Bizde bir teşkilat var ya asker teşkilatı mesela, on kişiye bir onbaşı korlar. Burada on kişi de var. Her ne şekilde olursa olsun. İşçiler var mesela, bir işçi

kafilesi gidiyor, onun başına bir çavuş koyarlar. Bu oraya kilitlenerek gelecek, zincirlerle, kıyamet gününde.

Fe in kâne muhsinen. Eğer o on kişinin hakkında hayırlar yaptığı, güzel muameleler yaptıysa, *fükke*. Açılır elleri, bırakılır. Eğer yapmadıysa, kilit kilit üzerine, böylece yuvarlanacağı yere kadar gider. Onun için baş olmak, geçen bir derste geçti, memur olmak kolaydır. İşte okuyoruz bu mekteplerde, çıktuktan sonra her birimiz birer mevkiye geçmek için can atıyoruz, geçiyoruz oraya. Kolay bir şey. Hazır bir şey. Maaşın olur, otursun. Fakat oradaki yapacağın, muameledeki haksızlığından dolayı bizim imanımız vardır ki, bugünün arkasında bir âhîret var. O âhîret gününde, o haksızlık yapan memurlar diyecekler ki, Ya Rab! Keşke benim saçımdan süreyya denilen çok yüksek bir yıldız var, o yıldızdan asılaydım da ben, rüzgâr beni böyle iki tarafa çalkalayıp da şu memuriyeti de almayaydım diyecek. Kolay değil ki.

Bak *tükker, gilalen* diyor. Elin, ayağın birbirine zincirlenecek. Niçin? Haksızlık yaptıklarının cezasını görecekler.

Bu Abidin Paşa'yı bugün okurken o güzel izahat yapmış. Çok okumanızı rica edeceğim, o Abidin Paşa'nın bu eseri de eski yazıda, bilmem yeni yazıda bu yazıları yazmışlar mıdır? Çok güzel, imanı çok güzel telkin ediyor. İmanı telkin ederken bir beytini almış. Mevlânâ'nın kamışa üfürmesini. Kamışı üfürmesiyle sesin çıkışıındaki manaları belki yirmi sayfadan fazla izahat yapıyor. Ve bundan dolayı insanın ruhuna hitapları açıklıyor. O ruhuna olan hitapların içerisinde insanın kemâlatı oluşmasına nelerin sebep olduklarını da güzel güzel beyan ediyor. Fakat diyor ki bugün, bugünün dinsizlerine de hitap ederken bunları idrak edemeyen dinsizlere karşı, bu âlem tabiattır dediklerini ele almış. Nasıl tabiat olur diyerekten. O Yunan filozoflarının Eflatun'la etrafındaki insanların dinsizlerle konuşmasını naklediyor. Bu Eflatun devrinde bile o adam Allah'ı bulmuş bilmiş, o Allah bilmeyenlere Allah'ın bilgisini anlatmak için birçok şeyler söyledikten sonra şunu da söylüyor, sen kendinde ara Allah'ı diyor. Şu gözündeki bebeğe bak, iğnenin ucu kadar incecik bir şeye. Koca kâinat bir anda nasıl duyuyor, diyor. Hiç düşünmez misin bunu sana veren Allah'ı sen

daha nerede arıyorsun? Bu kudreti kim verebilir sana? Kim verebilir? Bu kadar ruhsuz bir insan. Senin biliyorsun ki bir ruhun var. O ruhun çıktıktan sonra o gözün niçin görmüyor artık seni? Niçin görmüyor artık? Demek ki iş o ruhdaydı. İşte o ruh da bak ne kadar ince bir noktayla bütün kâinatın içerisine alıveriyor ve ondaki incelikleri de senin beynin vasıtasıyla sana haberdar ediyor, seni haberdar ediyor. Hayvan gibi değiliz ki elhamdulillah. İnsan eşrefül mahlûkat. Eşrefül mahlûkat olan bir insan sana böyle hayvandan daha aşağı bir mertebeye düşmesi çok korkunç bir şeydir. Onun için Cenâb-ı Hak Kur'an-ı Azimüşşan'da küffarı bize tanıtırken hayrül-beriyeye, şerrül-beriyeye. Hayrül-beriyeye müminler, şerrül-beriyeye Allah'ı tanımayan dinsizlerdir. O Allah'ı tanımayan dinsizlere rehber edilenler de elbette onların arkasından gidecekleri yol, onlar da gidecekler. Şerrül-beriyeye mahlûkatın en şerrül-beriyeye. Hayrül-beriyeye en hayırlısı. Şerrül-beriyeye en kötüsü. Kim? Küffar. Lem yekün suresinin altı.

لَا يَسْتَلْقَى الْإِنْسَانُ عَلَى قَفَاهُ وَيَضَعُ إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى

*Lâ yestelki'l-insânü alâ kafâhü ve yedau
ihdâ ricleyhi ale'l-ührâ.*

Yine bir terbiye. Edeb olaraktan Cenâb-ı Peygamber buyuruyor. Arka üstü yatarsınız. Arka üstü yattığınız vakitlerde ayaklarınızı dikip de birbirinizin üzerine koymayın. Neden? Avretleriniz görünür. Ayaklarınızı üst üste attığınız vakitte avret yerleriniz açığa çıkar.

Binânaleyh yattığınız vakitte arka üzerine, ayaklarınızı böyle koymayın. Sırt üstü de yatmayın, arka üstte yattığınız vakitte de ayaklarınızı birbirinin üzerine koyup da dikmeyin. Bunu iki hadîste izah etmiş.

Bir üçüncü hadîs de de, camilerde ezan okunduktan sonra çıkmamak. Ezan camide okunduktan sonra çıkmamak. Eğer bir haceti varsa çıkar girer. Çıkar da girmezse münafıktır o diyor.

b. İman, İbadet ve İnsani Değerler Üzerine Bir Vaaz

لَا يُسْمَعُ الْقُرْآنُ مِنْ رَجُلٍ أَشْهَى مِنْهُ مِمَّنْ يَخْشَى
اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ

Şimdi, *Lâ yüsmeu'l-kur'ânü min racülin eşhâ minhü mimmen yahşellâhe azze ve celle.*

Allah hepimizi affetsin. Gerek dinlemek, gerek okumak. Okuduğum bir eser, kimin eseridir? O okuduğun eser, eğer bir mümini muhayyidin eseri ise, başında

Bismillahirrahmanirrahim, arkasında Elhamdülillahi Rabbil Alemin, arkasında *Ve's-salatü ve's-selâmü ala seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî* yazılı olması lazım. Bu yazılı eseri okurken, ondan istifade edersin. Ruhun da açılır, zihnin de açılır, kendin de açılırsın. Birçok kuvvet elde edersin.

Fakat okuduğun eser, Allah'ın ismini anmamış, ona hamd ü senâ etmemiş, peygamberine de salât ü selâm getirmeden, lalettayin söze başlamış da başlamış, ilk sözümdür diyerekten yazmaya, o eserden sen fayda göremezsin. İşte bu Kur'an'ı okuyan insan, eğer müttakî bir insansa, *eşhâ minhü mimmen yahşellâhe azze ve celle.* Allahu Celle

ve Alâ'dan korkan bir adam eğer Kur'an'ı okuyorsan ondan daha leziz bir şey deneyemezsin, duyamazsın. O Kur'an'ı okuyanın Allah'tan korkusu nispetinde insanlara faydalar, lezzetler, nimetler hâsıl olur. Eser de böyle. Allah'tan korkan adamın yazdığı eserle Allah'tan korkmayıp günahları irtikâb eden adamın yazdığı eser de aynı şekildedir.

Bir vakit Bursa'mıza bir efendi geldi. Allah rahmet etsin hepsine. Hanemde bir efendi. İşte dediler ki filan camide okuyacak. Bütün Bursa halkı koştı oraya. Rahmetlik bir eniştem var, Bursa'nın âlimlerinden. Zavallı bu millet dedi, zavallı bu millet dedi. Canım Kur'an dinleyecekler ya bunlara zavallı, neden diyor bu enişte bize, acaba dedim. Meğer namazdan çıktıktan sonra belediye sahnesinde başladı orada da şarkı söylemeye. Belediye sahnesinde şarkı söylüyor tabi orada da kim bilir ne kadar para alacak mesela. Bir şarkısı neyse. E şimdi bu adamın Kur'an'ın lezzetiyle Allah'tan korkarak Allah'ın kelâmını okumaya başlayan insanın arasında dağlar azdır yani farkı olarak. Dağlar azdır. Allah affetsin cümlemizi. Onun için her ilim böyle.

Allah'tan korkan adamın sözü başkadır, kitabı başkadır, eseri başkadır. Hatalı da olsa, edebiyatsız da olsa, fesahatsız, belagatı da olmasa, yine bir lezzet vardır onun kitabında. Öteki adamın fesahatı, belagatı, çok güzel, her şeyi yerinde ama ahlâkı doğru olmadığı için hiçbir lezzet alınamaz onun eserinden. İnsan okur da uykusu da kendi bırakıverir. Allah!

لَا يَشْهَدُهُمَا مُنَافِقٌ يَعْنِي الْعِشَاءَ وَالصُّبْحَ

Lâ yeşhedühümâ münâfikun. Ya'ni'l-işâe ve's-subha. Ravaihu Ahmed b. Hanbel, ve'l-Hâkim, an Abdillâh ibn Enes, an Ümûmeti lehû mine's-sahâbe.

Yatsı ve sabah namazlarına, yatsı ve sabah namazlarına güçleri yettiği halde gelemeyenlerin münafık olduğunu beyan ediyor. Çünkü yatsı ve sabah, herkes evinde. Evinde olduğu halde ezan da başı ucunda okunmuştur. Oradan gelemiyorsa ihmal ediyor onu çok.

لَا يَضْبِرُ عَلَى لَأْوَاءِ الْمَدِينَةِ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِي إِلَّا
كُنْتُ لَهُ شَفِيعًا أَوْ شَهِيدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Lâ yasbiru alâ le'vâi'l-medîneti ehadün min ümmetî illâ küntü lehû şefîan ev şehîden yevme'l-kiyâmeh.

Medine-i Münevver'e tabi, Resûlullah *sallâllâhü aleyhi ve sellem*'in beldesi, belde-i tahire. Orada tabi yazın çok sıcak olur. Bazen de mesela sıklık devirleri olur, mahsulü olmaz, yiyeceği olmaz, şusu olmaz. Bir sıkıntı, eskiden çok imişler tabi o sıkıntılar. Şimdi elhamdülillah vasıtalar bol, bir taraftan bir tarafa. Aktarıveriyorlar her şeyi çabuk çabucaktan. Fakat o günlerde çok sıkıntılar var idi. Kim bu sıkıntılara tahammül ederekten Medine-i Münevvere'de bulunur da burada vefat ederse, *küntü lehû şefîan ev şehîden*. Ben onun için şefaatchi ve şehadet edeceğim onun mümin olduğuna, diyerekten beyan buyurmuş ki, Müslim'in, Tirmizî'nin, İbn Hibbân'ın, Ebû Hüreyre'den sekiz tane ashaptan daha rivayetten beyan buyurmuşlar.

Yine buyruluyorlar ki:

لَا يُصَلِّي أَحَدُكُمْ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ

Lâ yüsallî ehadüküm fi's-sevbi'l-vâhidi.
Sizin hiçbiriniz soyunmuş olduğunda da, pijamanız, yahut fanılanızla namaz kılmasın.

Arkasına cübbevari bir şey koysun, edebe, riayetle namaz kılsın. Şimdi mesela bizim her şeyi oluruna bıraktık. Her şey oluyor. E olur. Ama bak, Resûl-i Ekrem: *Lâ yüsallî ehadüküm fi's-sevbi'l-vâhid*. Soyunmuşun. Bir gömlek, bir don var üzerinde. Hadi kılıvereyim namazı. Olmaz. değil. Kerahat-i tahrîmi ile mekruh. Saygısızlık. Seni şimdi kaymakam çağırırsa, vali çağırırsa, bir kumandan çağırırsa, bu kıyafetle girebilir misin onun karşısına? Durun müsaade edin, giyineyim dersiniz. Yahu o beşer be! Sen Allahu Teâlâ'nın divanına duruyorsun, o kadar da saygısızlık olur mu?

لَا يَصُومُ يَوْمًا عَبْدٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا بَاعَدَ اللَّهُ بِذَلِكَ
الْيَوْمِ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا

Yine bakın, *Lâ yasûmü yevmen abdün fî sebîlillâh*. Fazla oruç değil. Ramazan orucu değil.

Ramazan orucunun dışında bir gün böyle oruç tutuyor. Bir gün oruç tutan. Bir günlük orucu. *Illâ bâadallâhü bi zâlike'l-yevmi vechehû ani'n-nâri seb'îne harîfen*. Allahu Teâlâ onu yetmiş sene cehennemden uzak eder. Yani cehennemin yüzünü göstermez ona demek.

An Ebû Saîd radiyallahu anh. Demin söylediğim hadîs işte burada geldi şimdi.

لَا يُصِيبُ الْمَرْءَ الْمُؤْمِنَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا
هَمٍّ وَلَا حَزَنٍ وَلَا غَمٍّ وَلَا أَذًى حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا
إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ عَنْهُ بِهَا خَطَايَاهُ

Min nesabin ve lâ vesabin ve lâ hemmin ve lâ hazenin ve lâ ğammin, ve lâ ezen. Nesab? Meşakkat. Vesab? Ağrı, sızı. Hastalıkların çeşidi. Hem malum, hüznün malum, gam da malum. Bunların hiçbirisi isabet etmez. Hatte'ş-şevketu yüşâkühâ. Bir diken bir yerden geçerken ayağına batar yahut bir yerden ilişir üstünden bize.

İllâ kefferallâhü anhü bihâ hatâyâhü. Bu hastalıklardan, marazlardan, dertlerden, kesâvetlerden nâşî Cenâb-ı Hak onun günahlarını affeder. Bir taraftan abdestiyle namazıyla affeder, bir taraftan da böyle gelen musibetlerden dolayı yine affı İlâhiye mazhar olur. Cenâb-ı Hakkın büyük lütuflarından biridir.

Bu da ayrı bir şey yine.

لَا يُصِيبُ ابْنَ آدَمَ خَدَشُ عُودٍ وَلَا عُثْرَةُ قَدَمٍ وَلَا
اِخْتِلَاجُ عِرْقٍ إِلَّا بِذَنْبٍ؛ وَمَا يَعْفُو اللَّهُ عَنْهُ أَكْثَرُ

Lâ yüsîbü ibn âdeme. Âdemoğluna isabet etmez. Hadşü ûdin. Ve lâ usratü kademin, ve lâ'htilâcü 'irkin, illâ bi zenbin.

Hadşü ûd, bir dikenin, bu tırnakla kazımak ama bir dikenin *ûd* diye, bir dikenin vücuduna batıp onu yırtması. Ufak, büyük yırtması. Hakikaten bazı insanın ayağa bükülür. Ayağı kayar. Düşer yahut bükülür. Kırık, çıkık bir şeyler olur.

Ve lâ'htilâcü 'irk. Başlar şeyler, damarlar titremeye. Gözüm seğriyor deriz, seğremek. Damarlar seğrer, kolun da seğrer, bacağın da seğrer, gözlerin de seğrer, göz kapakların da seğrer. Bu seğremek, seğremek de tabir ediyoruz onu. *İhtilâcü 'irk*.

İllâ bi zenbin. İllâ bi zenbin. Yaptığı günahlarından dolayıdır. Yaptığı günahlarından dolayıdır. Affa vesile olmak için hastalık verilir ki o af dileyemiyor. Aman Ya Rab beni affetsin diye bu kusuru yaptım. Affet diyemiyor. Bu hata geliyor, bu hataya sabrı dolayısıyla o günahlarının affettirilmesine vesile oluyor.

Ve mâ ye'fullâhü anhü ekser. Hâlbuki Cenâb-ı Hak çok daha affediyor. Eğer hepsini bundan cezalandırırsa, yaşamamıza imkân yok yani. Abdest alırken affoluyoruz. Namaz kılarken affoluyoruz. Tesbihler çekerken affoluyoruz. Kur'an okurken affoluyoruz. Mektebe, medreseye giderken affoluyoruz. Camiye gelirken giderken affoluyoruz. Attığımız adımlarla hem günahlarımız dökülür hem de sevaplar veriliyor her adımına. Ne kadar uzaktan gelersen o kadar çok günahın gider, o kadar da çok sevap olur.

Yine buyuruyor:

لَا يُعَادُ الْمَرِيضُ إِلَّا بَعْدَ ثَلَاثٍ

Lâ yûâdü'l-merîdu illâ ba'de selâsin. Hasta oldu komşu. İşittik. Hemen gitme. Üç gün sonra. Ancak hastaya üç gün sonra gidilir, geçmiş olsun demeye. Hikmetini bilmem. Hikmetini doktorlara da sormak lazım.

لَا يُضَحَّى بِمُقَابَلَةٍ وَلَا مُدَابَرَةٍ وَلَا شَرْقَاءَ وَلَا

خَرْقَاءَ وَلَا عَوْرَاءَ

Lâ yüdâhhâ bi mûkâbeletin, ve lâ müdâberatin, ve lâ şerkâe, ve lâ harkâe, ve lâ avrâe.

Kurban günü, keseceğimiz kurbanların evsafını beyan ederken Cenâb-ı Peygamber buyurdu, kulağı kesilmiş böyle de kesilmiş, böyle de kesilmiş, nasıl kesilirse kesilsin. Bu kulağı kesik kurban olmaz. Dikkat etmek lazım kurban günlerinde. *Şerkâe*, dedi ki yine böyle yandan kesilmiş, nasıl kesmişse.

Ve lâ harkâe, bazı hayvanların da kulaklarını delerler. Delik kulaklı. Ki o delik kulaklı, kulak delinince rüzgârın ne taraftan geldiğini anlayamaz diyor. Delik olduğu için kulağın, rüzgârın ne taraftan geldiğini anlayamaz. Bu da kurban olmaz diyor. Kulağına dikkat et.

Ve lâ avrâe. Körü de körü de alma. Ucuz verir belki adam. Ucuz verir. Ha bir tane daha var.

İliği, o burada başka yerden çıktı. İliği kalmamış hayvanın. İliği kalmamış hayvanın ki yürümeye kudreti yok artık, yatı yatıveriyor. Onu da alma. Bedava verse yine alma. O da kurban olmaz. Aldanma. Bunu, Cenâb-ı Peygamber bir dua şeysinde, eserinde,

الدُّعَاءُ مَخُّ الْعِبَادَةِ

Ed-duâ mühhül ibadeh. Allah'a yalvarmak, ibadetin mihî, iliği, özü, çok manalı bir şeydir. Şimdi o öz olmayınca, dua odur, öz. O öz yok. Yani Allah'a bağlanamıyorsun, iltica edemiyorsun. Allahu Ekber deyip durmak kolay. İmamın arkasında ol, kendin ol. Kılırsın, yatar kalkarsın. Ama bağlılık olmayınca olmaz. Bağlılık, Allah'a *Celle ve Alâ*'ya bağlılık ayrı bir iştir. Yani huzurda huşu ile Cenâb-ı Hakk'ın önünde durabilmek, idrakine sahip olmak büyük bir devlettir. Allah cümlemize nasip etsin inşallah.

Onun için Allah'a yalvarırken, Allah'a yalvaranların, şehidin şehadeti, niçin üstün mertebeye varıyor?

Şehid bu anda her şeyinden gözünü kesmiş, Allah'a gidiyor. İşi Allah'la. Onun için artık dünyayla hiçbir alakası kalmadığından, Allah'tan başka gayesi yok, o anda şehadet mertebesine gidiyor. En üstün mertebeye alıyor. Binânaleyh, dua ederken de insan, gerek sıkıldığı vakitte, gerek sıkılmadığı vakitte yaparsın ama asıl sıkılmadığın zaman da aman ya Rab! Senin hıfz-i himayenden beni ayırma. Göz kapağı kapanacak, açılıp kapanacak bir saniyede olsa beni bana bırakma. Beni hıfz-i

himayenden ayırt etme. Çeşit peygamberimizin duaları var. Kur'an duaları var. En efdalidir. Onlara devam et. Ezberlediğin kadar ezberle. Ezberleyemediklerini de kitaplarından oku. Allah'a iltica et, sığın. Allah hem görür hem işitir hem de bizi senin ilticandan haberdardır Allah.

Hatta bir dua eserinde şöyle bir şeye rast geldim. Şam'la Medine arasında ticaret yapıyorlar adamcağız. Fakat kafilelere karışmıyor, tek başına götürüyor kendi kafilesini. Komşuları, arkadaşları demişler ki, ya bu çöl yoludur, burada büyük hayvanlar olur, bazı uygunsuz adamlar olur, alırlar elinden mallarını, seni de öldürürler. Sen bu akıldan vazgeç, kafilelere katıl. Allah'ım var bana yeter demiş. Adam, nasılsa bir gün yakalanmış eşkıyalara. Yakalanmış eşkıyalara. Demişler canım da bizim, malım da bizim. Artık çare yok kurtulmanın. Demiş bana bir müsaade edin. İki rekât bir namaz kılayım demiş. Almış abdestini. Başlamış Cenâb-ı Hakk'a Ya Muiz, Ya Muiz, Ya Vedud diyerekten bir ilticaya. O ilticanın arasında toz dumana karışarak bir şey geliyor. Tozu dumana böyle karıştırmış. Eşkîya korkmuş, demiş bu ne acaba? Sağına soluna

bakarken şip diye yetişmiş başına. Bir tane patlatmış, canı cehenneme gitmiş. O adamın duası da yazılı orada. Candan Allah'a iltica edilince, sormuş, sen kimsin yahu? Beni kurtardın bu anda. Ben demiş, filan katın meleğiyim. Sen Allah'a yalvarırken, Allah bana emretti git bunu kurtar diyerekten, geldim demiş Allah'ın izniyle. Allah Kadir-i Mutlak. Şu koca gördüğün kâinatı bak nasıl yaşıyor. Yeryüzünde, gökyüzünde. Gökyüzünde gördüğümüz bu dünyamızdan daha büyük ne âlemler var, işte boşlukta duruyor efendi. O boşluğa sen diyeceksin ki cazibeler var efendi, senin hatırın yok, senin haberin yok, okumamışsın sen galiba. Ben de sana diyeceğim ki, senin de haberin yok galiba Allah'ın kuvvetinden. Sen Avrupa kitaplarındaki Hristiyanların akidelerine bakarsan, cazibe kuvvetlerine aldanırsan, Allah'ı bırakıveriyorsun, unutuveriyorsun. Bu cazibe kuvvetini veren kim?

İnsanın yaratılışında yine Abidin Paşa'nın sözü. İşte herkes bir şeyler söylüyor. Birisi demiş ki, ya insanın tohumu olmadan insan olmaz. Şundan bundan olmuş insan, yok demiş. Bir tohum lazım insanın, nesli. Öteki biri demiş

ki, başka yıldızdan bir sebeple yeryüzüne düşmüştür bunlar. A aptal diyor yeryüzüne düşen bu tohum tanesini o âlemde yaratan kim? O âlemden bu âleme geldi ama o âlemde onu yaratan kim?

Bu kadar da bedahat olmaz, demiş. Allah kusurumuzu affetsin. Kadir mutlak olan Allah *Celle ve Alâ* hem birdir, hem görür, hem işitir, hem her şeyi en iyi görür. O'nun bildiğini kimse bilemez. O'nun yazdığı kitaptaki yasaklar, hep hikmeti ilâhiye mahsus*. Niçin gidersiniz dünyaya? Allah yasak etmiş. Bunun, bu Allah-u Teâlâ'nın sana verdiği o kutsi kuvveti, nasıl haram yere harcarsın sen?

Senin elinde güzel bir buğday verdi hükümet sana, bunu ek de dedi, millet yesin dedi. Sen o güzel tohumu götürür, bir çamurun içerisine atarsan mesul olmaz mısın ondan? Mesul olmayacak mısın? Sen diyeceksin, bu benim malım yahu. İstersen yerim, istersen atarım. Yok, bundan millet de yiyecek. Sen ekeceksin, ondan birçok şeyler olacak. Bundan herkes istifade edecek. Sen onu götürüp çamura atarsan, seni millet de mesul eder Allah'tan başka. Linç de ederler icabında insanı. Niçin? Hakkımızı kesb ettin. O Allah'ın

verdiği kudreti sen haram yere harcayınca mesul olmaz mısın?

Evlenmek onun için, evlenmek en mühim bir iş. Onun için evli bu kabahati yaparsa idamı lazım. Bekâr yaparsa sopayı. Çünkü o ruhsuz bir insan demek artık. Evinde hem ailesi var, öyleyken gene kalkıyor, haram yerlere gidiyor. Âlemin karısının, kızının peşini bırakmıyor. Şuursuz bir, ona da güzel bir at takmış, şuursuz, ruhsuz bir kalp demiş. Fenalık karıştırıyor.

c. Zikir Meclislerinin Fazileti

لَا يَغْرِسُ مُسْلِمٌ غَرْسًا وَلَا يَزْرَعُ زَرْعًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ
إِنْسَانٌ وَلَا طَائِرٌ وَلَا شَيْءٌ إِلَّا كَانَ لَهُ أَجْرٌ

Lâ yeğrisü müslimün ğarsen, ve lâ yezra'u zer'an, feye'külü minhü insânün velâ tâirun, ve lâ şey'ün, illâ kâne lehû ecrun. Amr b. Âs, radiyallahu anhın rivayeti. Bizi ziraate teşvik sadedinde Cenâb-ı Peygamber buyurmuşlar ki, istersen bir ağaç yahut ekinden bir ekin ekersin. Bunu ister insan yesin, isterse kuş yesin, isterse başka bir şey yesin. Mesela ayılar mayılar gelir, yer bazı meyvelerden. Hangisini yerse yesin, *illâ kâne lehû ecrun.* Onu ekene ecir vardır. Bunları kuşlar yiyor diyerekten

yahut bir şeyler ekmeyelim mi yani? Ek, o da candır. Onun da hakkı vardır.

Yine buyruluyor:

لَا يَقْبَلُ اللَّهُ لِصَاحِبِ بِدْعَةٍ صَلَاةً وَلَا صَوْمًا وَلَا
صَدَقَةً وَلَا حَجًّا وَلَا عُمْرَةً وَلَا جِهَادًا وَلَا صَرْفًا وَلَا
عَدْلًا يَخْرُجُ مِنَ الْإِسْلَامِ كَمَا تَخْرُجُ الشَّعْرَةُ مِنَ
الْعَجِينِ

Lâ yekbelullâh. Buna çok dikkat edin ama.

Buna çok dikkat edin. *Lâ yekbelullâhü li sâhibi bid'atin salâten, ve lâ savmen, ve lâ sadekaten, ve lâ haccen, ve lâ umraten, ve lâ cihâden, ve lâ sarfen, ve lâ adlen, yehrucü mine'l-islâmi kemâ tehruçü's-şe'ratü mine'l-acîni.* Hz. Huzeyfe'nin, İbn Mâce'nin.

Allah kabul etmez. Neyi? *Li sâhibi bid'atin,* bid'at sahibinden, bid'at sahibinin kabul etmez. Nesini? Namazını, orucunu, sadakasını, haccını, umresini, cihadını, farzını, nafilisini kabul etmez Allah.

Burada demiş ki, keRâfizî, Râfizî'ler gibi demiş. İtikâden bozuk. Ramazan'da oruç tutmaz. Muharrem de tutar orucu. Allah Allah! Ne o ya. Ca'fer es-Sâdık, orda o gün tutmuş. Ca'fer es-Sâdık bizim neyimize ne lazım?

Bizim kitabımız olan Kur'an'ı Azimüşşan da oruç âyeti var. Âyet-i kerîme dururken, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bilfiil orucu tuttuğu gün dururken, sen Muharrem'i nereden çıkardın ya? Muharrem, Yahudiler'in orucuydu. On gün Muharrem'de oruç tutar, namazları işte birbirlerine karıştırır, öğleyi ikindiyle beraber kılar, ikindiye akşamıyla beraber kılar. Birçok şeyleri var, yanlışlıkları var ki. Bunların, bunlardan herhangi birisini biz irtikab edersek ki, bid'at çoktur. Hele itikadda bid'at, amelde bid'at var, itikadda bid'at var. Amelde bid'at mesela bizim bu camilere yaptığımız süsler, şu duvarlardaki ziynetler, işte envai çeşit bid'attır bunlar. Mekke'deki camilerde görüyorsunuz, gayet sade. Bir savan atmış, ne levhası var, ne bir şeyi var. Hatta hasır da yok birçoğunda. Bu amelde bid'at, bunun kusuru o kadar büyük değil. Bunu da yapmasak iyi. Şu giydiğimiz esbablar vs. bunlar da bid'attir. Avrupa'nın usüllerini takliten giydikleri şeyler bunlar da bid'attir ama amelde bid'at, ameldedir bunlar. İtikadda olursa işte ne namaz kabul olur, ne oruç kabul olur, ne bir şey kabul olur, hiçbir şey kabul olmaz. Hepsi

patlatılır gider. *Yehrucü mine'l-İslâmi*. O adam İslâmiyetten çıkar. *Kemâ yehrucü's-şe'ratü*.

Hamurun içerisinde kılı nasıl çeker, alırsın hiç, haberi olmaz. Onun gibi o İslâmiyetten çıkar da haberi bile olmaz. Müslüman zanneder kendisini. Bir tanecik daha kaldı.

لَا يَقْعُدُ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا حَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ
وَعَشِيَّتُهُمُ الرَّحْمَةُ وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ
وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ

Lâ yek'udü kavmün yezkürûnellâhe.

Bir kavim gelmiş, oturmuş. Bizleri diyelim ki, Allah'a zikrediyorlar. Yezkürûnellâhe. Allah'ı zikrediyorlar. Allah'ın zikri. Allah, Allah, Allah. Lâ İlâhe illallâh, Lâ İlâhe illallâh demekle değil. Allah'ı hatırlamak. Vaaz etmekte onun içerisinde, Kur'an okumakta onun içerisinde, namaz kılmakta onun içerisinde, tefekkür de onun içerisinde. Hatta tefekkür hayrun min ibadeti biseneh. Bir senelik nafîle ibadetten hayırlıdır. Çünkü senin külliyen Allah'a dönmüş onu tefekkür ediyoruz. Onun için tefekkür bir ibadettir. O da bir zikirdir yani. Şimdi böyle bir kavim toplanmışlar, ister Allah demek suretiyle

toplanmışlar, ister Kur'an okumak için toplanmışlar, isterlerse namaz kılmak için toplanmışlar, isterlerse vaaz dinlemek için toplanmışlar.

İllâ haffethümü'l-melâiketü. Onları melekler ihata ediyor. Şimdi hiç şüphemiz olmasın ki bu melekler ta semaya kadar böyle bu muhiti ihata etmişlerdirler böyle. Semaya kadar. Bunda hiç şüphemiz yok. Biz onları göremeyiz. Fakat Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bildirmesiyle, göstermesiyle, o görüyor, gördüğünü bize haber vermiştir. Böyle semaya kadar doldururlar bunlar alemi. Ve bunlar bu meclisleri ararlar. Cenâb-ı Hakk'ın seyyar melekleri vardır. Bu meclisleri aramak için dolaşırlar. Buldular mı birbirlerini haberdar eder, yığılırlar oraya. Canım diyeceksin ki bu kadar meleği bu nasıl alır burası? Ha şimdi bak buraya bir lamba yeter. Fakat yüz tane lamba yaksak ne zarar verir? Bu ışıklar birbirine girerken sen varsın, ben gelmem mi, der. O bizim gibi değil ki. Ya gelme dersin. Fakat ışıklar birbirinin içerisine mezcolurlar. Hiç birbirini rahatsız etmezler. Yüz lamba, beş yüz lamba, bin lamba çevir duvarları. Yav yeter,

demez. Birbirine zarar vermezler. Nuru artar. Nuru artar. Binânaleyh o meleklerin çoklukları nuraniyet ve ruhaniyeti böyle galeyana getirirler, cezirlendirirler. Daha, melekler böyle ihata edince Cenab-ı Vacibü'l- vücud haberdar her şeyden. Haberdar olmakla beraber onları da sorar. Nedir bu? Böyle toplamışsınız. Ya Rab, işte falan yerdeki kulların seni zikrediyorlar. Beni, birçok sorgular var da beni gördüler mi onlar? Hayır ya Rabbi, görmediler. Görseler, görseler daha şiddetle gayret edecekler. Ne istiyorlar? Cennetini istiyorlar Ya Rabbi! Daha cehenneminden sığınıyorlar. Şahit olun ey meleklerim. Şahit olun ey meleklerim. Ben onları mağfiret eyledim. Bir melek çıkıyor, Ya Rab! Onun içinde filan filan filan da var. Onlar onun için, oraya zikir için gelmediler onlar. Onların gayeleri başkaydı.

وَعَشِيَّتُهُمُ الرَّحْمَةُ، وَنَزَلْتُ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةَ

La yeşka kavmün celisüm. O bir kavimdir ki orada oturanların içindekilerin hepsi mağfiret olunmuştur. O rahmet-i ilâhiyeye girdikten sonra onun kalbinde de bir başka niyet, ne niyetlen gelirse gelir. Bir yumuşaklık

olur, bir şeyler olur, bir istifade olur, tövbe nasip olur kendisine falan derken, Allah yolunda. Onun için bu ve *ğaşiyethüm'r-rahmeh*, rahmet-i İlâhiye de onları ğaş eder.

Ğaş, havuza daldığın vakitte, denize girdiğin vakitte, bir dalar ya suya insan, o daldığın vakitte su insanı çok ihata etmiştir her tarafını. Allah-u Teâlâ'nın rahmeti de seni böyle kavramıştır. İhata etmiş her tarafını. Hiçbir yerde.

Ve nezelet aleyhimü's-sekîneh. Bu sekîne denilen bir nimet ki insanda rahatlık ve huzurun doğuşu. Bu elinde değildir yani senin. Sen ben bir rahatlığa, bir huzura kavuşayım diye istersin ama kavuşamazsın. Hep bütün zihninin, hareketlerin seni yorgunluktan yorgunluğa sürükler, bir rahatlık göremezsın. İşte o rahatlık, o sükunun gelişi...

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ
خَلِيفَةً²

Ve iz kâle rabbuke lil'melâiketi innî câ'ilun fi-l-ardi halîfe. Cenâb-ı Hak benî Âdem yaratacağı vakitte melekler itiraz ettiler. Bak

---

²Bakara Suresi 30.

biz hiç ne günah işliyoruz, ne kabahat ediyoruz, ne güzel mahlûklarınız ya Rabbi. Biz dururken bunları niye yaratıyorsun?

Bunlar kabahat edecekler, birbirlerini öldürecekler, şöyle yapacaklar, böyle yapacaklar. Bunları yaratmanın ne ne maksatla yaratıyorsun diye itiraz demeyelim de bir sorgu yaptılar. Böylece Cenâb-ı Hak işte diyor. Şimdi görüyor musunuz? Hani itiraz ediyordunuz. Bak o kadar şehvetleri varken, efendim dertleri varken her şeyi bırakmışlar, gelmişler, benim zikrimle meşguller şimdi. Sizde şehvet olsaydı, sizde de nefis olsaydı berbat olurdunuz. Siz meleksiniz tabi, şehvetiniz yok, başka bir nefsiniz de yok, iyi, yemeğe içmeye de ihtiyacınız yok, tabi emrolunan şeyi yapmakla mükellefsiniz, yapıyorsunuz. Ama zaten mükellefsiniz. Vazifeniz o. Yapacaksınız onu. Bunun için yaratılmışsınız. Fakat bunlarda hem şehvet var, hem nefis var, hem şeytan var, hem benî Âdem şeytanları var. Bu kadar şeylere karşı, bak toplanmışlar benim evimde, benim zikrimle meşgul oluyorlar, işte nihayet bende onları affı mağfiret eyledim diye buyurmuş. Cenâb-ı Hak cümlemizi muhafaza etsin. Tevfîkat-ı samedâniyesine mazhar etsin. Fakat

şurada bir tane kısa bir hadis var, bunu da okuyuvereyim.

لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: خَبِثَتْ نَفْسِي وَلَكِنْ لِيَقُلْ: لَقِستُ

نَفْسِي

Lâ yekûlenne ehadüküm: habüset nefsi,
ve lâkin li yekul: Lekiset nefsi.

Allah cümlemizi mağfirun cümlesine ilhak etsin. Tevfikat-ı samedâniyesine mazhar etsin. Sevdiği ve razı olduğu kullarının arasına cümlemizi kabul etsin. Kardeş gibi yaşayıp, kardeş gibi birbirimize sarılardan yaşamaklar nasip etsi efendinin izahatı. Dedi ki, Afyonkarahisar'ına taarruzumuz esnasında kendisi Konya'da mektepte okuyormuş o zaman. Bir alay geldi. Sordum. Kürt alayı dedi. Bitlis'ten gelmişler. Bir alay geldi. Derken kalede ilk iş ezanı Muhammed'i okumak. Hemen ezan sesleri başladı. Allah-u Ekber, Allah-u Ekber, diye gelmeye paşa da kendisinden geçti, bayıldı. Allah'a çok şükür Ya rabbi, bu mutluluğu bize verdin diyerekten.

Allah, yüzümüzü bu hak yolundan ayırmasın. Bugün hep kardeş idik de. Bugün gelince sen kül, ben de bilmem. Hatta dün evin içerisinde anasız evlat bile birbirinden ailenin

üstünde. Bu hiç insanlığa yakışır mı?
Müslümanlığa hele hiç yakışır mı?
Müslümanlıkta, estauzubillah:

İnneme'l mü'minune ihvetun, diyor Hz.
Allah. Senin ana baba kardeşliğin para yetmez.
Allah yapsın bu kardeşliği. Allah *Celle ve
Alâ'nın* yaptığı kardeşlikte birbirimize sarılmak
lazım. Birbirimize sarılırız.

Kusurdan hali kimse yok. Allah müstesna
Peygamber' müstesna. Bundan sonra hepimiz
kusurluyuz. Kimsenin kusuruyla muahaza etme
kimseyi. Kitapları oku. Bütün kitaplarda bunu
söyler. Kendi kusurunu ara. Sen kendinde kusur
duyduysan, şunun bunun kusuruyla bir sürü
iftira var da Müslümanları bölmeye çalışma.
Müslümanları kaynaştırmaya çalış. Bu
Acemistan ordusunun, bak bak, çok mühim,
Acemistan ordusunun askerlerinin içerisinde,
hatta şeyin askerlerinde, her varisindeki*
askerlerin içerisinde, peygamberdeki
büyüklüğe bak. En büyük düşmanı firavunun,
en büyük düşmanı olan firavunun, oğlu
Müslüman oldu. Memleketimizi istila edilse çok
insan kesilse, fakat nihayet de düşman
hocaları, onları da Müslüman etmiş bunlar.
Bunlar da Müslüman olarak dönmüşler

memleketlerine. Bu Moğol orduları en nihayet İslamiyeti kabul etmiş te fethetmişler burayı okulunu etmişler. Bu Timurlular devrindeki hocalar, bunları topla demirle değilde, kitaplarıyla ikna edip İslamiyete çevirmişler. Müslümanlıkta da. Bu kötü diyerekten atmak caiz değil. Onu sen saracaksın kucağına, onun hatasını tashih ederekten, onu kendine kardeş tutacaksın. Yoksa hatasını dünyaya yayarakten, onu rezil rüsva etmek Müslümanlığın hakkı değil arkadaş, gavur bile yapmaz bu işi. Onun için Müslümanlığa dikkat etmek ve Müslümanlık, Müslümanca çalışmak, görmek, hepimizin vazifesi.

Allah cümlemizi affetsin... Türk milleti bir millettir. İslâm milleti... Binânaleyh, ayrılık, gayrılık yok, hangi milletten olursa olsun. O paşa, Muratpaşa dedi. Hristiyanlıktan Müslümanlığa geçişte hatta Murat Paşa Camisi'nin sahibi olan Murat Paşa hangi prensin kardeşidir dedi. Onun için Mevlâna'nın da çok güzel sözleri var ya, gel gel diyerekten. Allah cümlemizi affetsin...

Müslümanlığa davet lazım. Müslümanlığı bozmamak, kaynaştırmak ve birbirimizle tatlı

tatlı geçinmek için elden gelen güzellikleri yapmak lazım. Allah hepimizi affetsin...

Tevfîkat-ı ilâhiyesine mazhar etsin...
Kardeşçe yaşayıp, rızasına ve sevgisine layık olarak dünyadan göçmek cümlemize nasip etsin...

el-Fâtiha.

Mehmet Zahid KOTKU

20.04.1975

İskenderpaşa Camii

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU/ Hadis Derslerine PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
KÜRSÜ